

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः। अग्निः। त्रिष्टुप्

जोहूत्रौ अग्निः प्रथमः पितेवेळस्पदे मनुषा यत्समिद्धः।

श्रियं वसानो अमृतो विचेता मर्मजेन्यः श्रवस्य१ः स वाजी ॥ २.०१०.०१

जोहूत्रः- हातव्यः। अग्निः- पावकः सर्वभूतहितक्रतुः। प्रथमः- मुख्यः। इळस्पदे- यज्ञसदने।
मनुषा- मनुष्यैः। समिद्धः- सम्यगुद्दीपितः। श्रियं वसानः- कल्याणः। अमृतः- मरणरहितः।
विचेताः- विशेषचेतनः। मर्मजेन्यः- शोधकः। श्रवस्यः- श्रुतिमान्। सः- असौ। वाजी-
गतिमान् ॥१॥

श्रूया अग्निश्चित्रभानुर्हव मे विश्वाभिर्गीर्भिरमृतो विचेताः।

श्यावा रथं वहतो रोहिता वोतारुषाह चक्रे विभृत्रः ॥ २.०१०.०२

विश्वाभिः- सर्वैः। गीर्भिः- मन्त्रैः। अमृतः- अमृतस्वरूपः। विचेताः- विशेषचित्तयुक्तः।
चित्रभानुः- असाधारणप्रकाशः। अग्निः। मे- मम। हवम्- आह्वानम्। श्रूयाः- शृणोतु। श्यावा
रोहिता अरुषा- नानावर्णाश्चौ। रथं वहतः- त्वद्वाहनं वहतः। विभृत्रः- विशेषधारकोभिः। चक्रे-
अस्मदर्थं कर्म करोति ॥२॥

उत्तानायामजनयन्सुषूतं भुवदग्निः पुरुपेशासु गर्भः।

शिरिणायां चिदकुना महोभिरपरीवृतो वसति प्रचेताः ॥ २.०१०.०३

उत्तानायाम्- उत्थितभावनायां दैवप्रज्ञायाम्। सुषूतम्- सुनिष्पन्नम्। अजनयन्-
उत्पादयन्त्युपासकाः। अग्निः- क्रतुः। पुरुपेशासु- बहुरूपयुक्तभावनासु। गर्भः- अन्तर्हितः।
भुवत्- भवति। शिरिणायाम्- निशि मनुष्यप्रज्ञायामपि। अकुना- अन्धकारेण। अपरीवृतः-
अनाक्रमितः। महोभिः- महद्भिः स्वतेजोभिः। प्रचेताः- प्रकृष्टचेतनः। वसति- निवसति ॥३॥

जिघर्म्यग्निं हविषा घृतेन प्रतिक्षियन्तं भुवनानि विश्वा।

पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्तं व्यचिष्ठमन्नै रभसं दृशानम् ॥ २.०१०.०४

घृतेन- पूतनवनीतोपलक्षितपूतभावनाख्येन । हविषा । विश्वा- सर्वेषु । भुवनानि- लोकेषु । प्रतिक्षियन्तम्- निवसन्तम् । पृथुम्- महान्तम् । तिरश्चा- सर्वतः । वयसा- हव्येन । बृहन्तम्- प्रवृद्धम् । व्यचिष्ठम्- व्याप्तम् । अन्नैः- हव्यैः । रभसम्- बलिनम् । दृशानम्- सुदर्शनम् । अग्निम्- वैश्वानरम् । जिघर्मि- उद्दीपयामि ॥४॥

आ विश्वतः प्रत्यञ्चं जिघर्म्यरक्षसा मनसा तज्जुषेत।

मर्यश्रीः स्पृहयद्वर्णो अग्निर्नाभिमृशे तन्वाजर्भुराणः ॥ २.०१०.०५

आ- समन्तात् । विश्वतः- सर्वतः । प्रत्यञ्चम्- प्रत्यागच्छन्तम् । जिघर्मि- उद्दीपयामि । अरक्षसा- निःस्वार्थेन । मनसा- चित्तेन । तत्- तच्छुद्धं भावनम् । जुषेत- सेवेत । मर्यश्रीः- मर्त्याश्रयः । स्पृहयद्वर्णः- स्पृहणीयकान्तिः । तन्वा- स्वदेहेन । जर्भुराणः- ज्वलन् । अग्निः । नाभिमृशे- रक्षसा मनसा स्प्रष्टुं न शक्यो भवति ॥५॥

ज्ञेया भागं सहसानो वरेण त्वादूतासो मनुवद्वदेम।

अनूनमग्निं जुह्वा वचस्या मधुपृचं धनसा जोहवीमि ॥ २.०१०.०६

वरेण- श्रेष्ठया स्वज्वालाया । सहसानः- रक्षांस्यभिभवन् । भागम्- अस्मदत्तहविर्भागम् । ज्ञेयाः । त्वादूतासः- त्वां दूतं कुर्वाणा वयम् । मनुवत्- ज्ञानवन्मन्त्रम् । मन ज्ञाने । वदेम- ब्रूमः । वचस्या- मन्त्रकामया । जुह्वा- ज्वालाया । अनूनम्- अदभ्रम् । मधुपृचम्- रससंयोजकम् । अग्निम्- पावकं क्रतुमित्याध्यात्मिके । धनसाः- हव्यसम्भक्ता सन् । जोहवीमि- आह्वयामि ॥६॥